

*in de
etalage*

‘Album, bevattende handteekeningen van vorstelijke personen, die het Oude Raadhuis der stad Kampen met een bezoek vereerden, 1875. Met tekeningen van C.H. Hein.’

De relatie tussen Kampen en het Huis van Oranje is terug te voeren tot de Tachtigjarige Oorlog. In het jaar 1572 doet Willem van Oranje, wanneer zijn leger het niet kan volhouden tegenover Alva, op zijn reis naar Holland, Kampen en Zwolle aan. Twee raadsleden en twee dienaren rijden hem tegemoet om hem te verwelkomen.

In 1578 neemt de graaf van Rennenberg de stad in en gaat Kampen over naar de staatse zijde. In 1580 bezoekt Willem van Oranje de stad opnieuw en verblijft er twaalf dagen.

Na hem brengen vele leden van het Oranjehuis een bezoek aan Kampen. Ter gelegenheid van het bezoek van koningin Beatrix op 30 april 1988 is hieraan door middel van het boek *Hoog bezoek. Verhalen uit Kampen* en door middel van de tentoonstelling Kampen ontvangt Oranje aandacht besteed. Ook tijdens Open Monumentendag 2008, Landelijke Archiefendag 2008 en bij het 150-jarig jubileum van de Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis is aan deze bezoeken aandacht besteed. De presentatie bij de jubileumviering mocht zelfs op koninklijke belangstelling rekenen, want koningin Beatrix bezocht tijdens haar aanwezigheid bij deze viering alle door de historische instellingen ingerichte stands, waaronder die van Kampen.

Ook op andere manieren komt Kampens verbondenheid met het Oranjehuis naar voren. In het Stadhuis, waarin vanaf februari 2009 het Stedelijk Museum Kampen gehuisvest is, bevindt zich een reeks van zestien Oranjeportretten, te beginnen met dat van Willem van Oranje en eindigend met dat van koningin Beatrix. Op basis van het tot nu toe bekende materiaal mag worden geconcludeerd dat Delft de eerste stad is die begonnen is met het aanleggen van een dergelijke reeks. Kampen behoorde tot de eerste

navolgers. In 1625 bestelde de stad vijf portretten bij de schilder Michiel Jansz. van Mierevelt, te weten die van Willem van Oranje, Maurits, Frederik Hendrik, Willem Lodewijk en Ernst Casimir. In tegenstelling tot Delft, waar men kniestukken had besteld, koos Kampen voor levensgrote portretten ten voeten uit. Met deze keuze was het karakter van de verzameling bepaald: bijna alle Oranjes zijn in de loop der tijd ten voeten uit afgebeeld. Eén schilderij vormt hierop een uitzondering: van koningin-regentes Emma is een kniestuk besteld. Het Stedelijk Museum besteedt op de nieuwe locatie uitgebreid aandacht aan de relatie Kampen - Oranje.

In de stad Kampen wordt Koninginnedag altijd uitbundig gevierd. Door de Oranjeverenigingen wordt hiervoor veel werk verzet. In deze *Kamper Almanak* wordt aandacht besteed aan het 100-jarig jubileum van de Kamper Oranje Vereniging. Naast deze Oranjevereniging bestaan er in de gemeente Kampen nog meer Oranjeverenigingen die op 30 april of rond 31 augustus tal van activiteiten en feesten organiseren.

De relatie Kampen-Oranje heeft ook op papier en beeld sporen nagelaten. In het Gemeentearchief van Kampen bevinden zich veel archiefstukken, afbeeldingen en publicaties die gegevens bevatten over en licht werpen op deze verbintenis. In het archief van Uitgeefmaatschappij Kok werden heel veel foto's van het Koninklijk Huis aangetroffen die gebruikt zijn voor de door deze firma uitgegeven boeken. In 2005 is door het Gemeentearchief de tentoonstelling *Vorstelijke Stukken* ingericht, waarbij gebruik gemaakt is van deze foto's. Ook in de krantencollectie, die deel uitmaakt van de handbibliotheek, zijn veel artikelen te vinden die gegevens verstrekken over geboorten, huwelijken, sterfgevallen, inhuldigingen en bezoeken. Ter gelegenheid van de geboorte van prinses Catharina-Amalia heeft het Gemeentearchief op grond van deze krantenartikelen een kort historisch overzicht van de geboorten van de prinsessen Wilhelmina, Juliana, en Beatrix en van de geboorte van prins Willem-Alexander gegeven. In de topografisch-historische atlas van het Gemeentearchief bevinden zich verschillende foto's van leden van het Koninklijk Huis. De handbibliotheek ten slotte bevat naast de krantenartikelen ook publicaties over het Oranjehuis, over de relatie met Kampen en programmaboekjes van de Oranjeverenigingen.

Eén van deze archiefstukken heb ik uitgekozen om in mijn bijdrage 'In de etalage' voor het voetlicht te brengen. Het is het *Album, bevattende handteekeningen van vorstelijke personen, die het Oude Raadhuis der stad Kampen met een bezoek vereerden, 1875. Met tekeningen van C.H. Hein* (Handschriftencollectie, inv. nr. 115-3). Dit *Album* heeft een rol gespeeld bij een aantal bezoeken van

leden van het Oranjehuis. Het is op veel tentoonstellingen en tijdens een aantal rondleidingen getoond en zal straks in bruikleen gegeven worden aan het Stedelijk Museum in het kader van het thema 'Oranje'. Volgens het titelblad moet het gedateerd worden op 1875. De oudste vermelding geeft aan dat koningin Sophie, de eerste Oranjekoningin die Kampen bezocht, op 18 juli 1874 in Kampen is geweest. Na koningin Sophie diverse andere leden van het Oranjehuis er hun naam en de datum van hun bezoek aan het Oude Raadhuis in geschreven. Echter, wat de aanleiding is geweest om dit album te laten vervaardigen is tot op heden nog niet uitgezocht.

Bij het doorbladeren van het *Album* viel mij op dat de inschrijving van koningin Sophie, hoewel het oudst, niet op de eerste bladzijde is vermeld. Het register begint met een lege pagina, daarna volgt er een bladzijde waarop door schilder Hein 'Archief der gemeente Kampen' is geschreven. Deze wordt gevolgd door een door Hein in 1875 verzorgd titelblad. Vervolgens wordt de handtekening van koning Willem III aangetroffen. Hij tekent echter niet op 11 mei 1875 te Kampen het album, maar het register is meege-
nomen naar Het Loo te Apeldoorn, om daar door hem getekend te worden. Vervolgens volgt dan op een nieuwe bladzijde de handtekening van koningin Sophie. Chronologisch klopt dit niet. En waarom zou koning Willem III tekenen in Apeldoorn?

Om deze vragen te kunnen beantwoorden heb ik de raadsnotulen en de notulen van burgemeester en wethouders uit de periode 1874 en 1875 onderzocht. Een onderzoek in de raadsnotulen leverde geen gegevens op over de ingebruikname van het album. Vreemd, omdat elk register dat werd ingebonden en elke kaart die men liet drukken in de raadsnotulen wordt genoemd. Vervolgens heb ik de notulen van burgemeester en wethouders onderzocht. Ook dit onderzoek bracht geen gegevens aan het licht. Wel trof ik in de notulen van burgemeester en wethouders aan dat in 1875 door het archief een verslag was ingediend bij het college. Omdat het album begon met 'Archief der gemeente Kampen' zijn de jaarverslagen van het archief bekeken. In het verslag over het jaar 1874 komt het album aan de orde. De gemeentearchivaris meldt hierover het volgende: 'Ook in dit jaar zijn weder aan onderscheidene geleerden buitenslands op hun verzoek mededelingen gedaan van voor de geschiedenis belangrijke stukken, terwijl het archief evenzeer als in vorige jaren door vele personen is bezocht geworden, waaronder wij in de eerste plaats het voorregt hebben Hare Majesteit onze geëerbiedigde Koningin te mogen noemen, die bij H.D. bezoek aan deze gemeente op 18 julij, ook ons oude raadhuis en gemeente-

Album

Bevattende

Handteekeningen

van

Vorstelyke **P**ersonen

Die
het

Oude **R**aadhuis

der

Stad

Kampen

met een

Bezoek

vereerden.

archieff, met hooge belangstelling in oogenschouw nam en van H.D. ingenomenheid blijk gaf door een der aanwezige charters, zijnde een schrijven van Prins Maurits, van 8 april 1593, te teekenen, hetgeen ons op het denkbeeld heeft gebracht om een expresselijk daartoe vervaardigd register te bestemmen voor naamtekeningen van vorstelijke personen, die het oude raadhuis en archief hebben bezocht, waarin in de eerste plaats de handteekening zal voorkomen van Z.M. den Koning, als hebbende H.D. in het jaar 1862 het oude raadhuis in oogenschouw genomen en zich onlangs welwillend bereid verklaard ter herinnering daaraan, in het bedoelde boek H.D. naam te teekenen’.

Deze vermelding werpt een duidelijk licht op de reden waarom met dit album is begonnen. De vermelde feiten konden geverifieerd worden. In de ingekomen stukken uit de jaren negentig van de zestiende eeuw trof ik inderdaad het schrijven van prins Maurits aan de stad Kampen aan. Onderaan het stuk heeft koningin Sophie haar naam en de datum van haar bezoek vermeld. Dezelfde gegevens zijn vermeld in het *Album*. De tekst van *Album* en schrijven komen overeen, maar het handschrift niet. Ik vermoed dat men de koning op 11 mei 1875 inderdaad het Album heeft laten tekenen. Koningin Sophie heeft men niet nogmaals laten tekenen, maar ervoor gekozen de tekst op de brief uit 1593 over te nemen in het *Album*.

Op 3 september 1895 tekenden koningin Wilhelmina en koningin-regentes Emma het register. Vervolgens tekenden Paul Kruger en andere afgevaardigden uit Zuid-Afrika het *Album* in 1884 en 1890. De volgorde van de bezoeken is in de negentiende eeuw niet chronologisch. Het lijkt erop dat men soms bladen leeg liet en later toch gebruikte.

Vanaf de twintigste eeuw is de volgorde wel chronologisch. Op 28 oktober 1949 bracht Prins Bernhard een bezoek aan Kampen en zette zijn naam in het *Album*. Op 25 augustus 1971 bezochten prinses Beatrix en prins Claus Kampen. Het Oude Raadhuis werd aangedaan tijdens hun verblijf en ook zij zetten hun handtekening als herinnering daaraan. Koningin Juliana bracht op 18 oktober 1979 een officieel bezoek. Ook zij tekende in het *Album*. Op 30 april 1988 vierde de koninklijke familie Koniginnedag in de stad. Het *Album* werd getekend door Koningin Beatrix, prins Claus, prins Willem-Alexander, prins Constantijn, prins Pieter-Christiaan, prof. mr. P. Van Vollenhoven, prinses Margriet en prins Floris.

Er zijn nog vele lege pagina's in dit *Album*. Het wacht op een volgend Oranjebezoek. Wellicht van prinses Máxima?